

विभूतीराह ऋषय इति ॥२७॥ तत्रविशेषमाह एतेचेति पुंसः परमेश्वरस्यकेचिदंशाः केचित्कलाःविभूतयश्च तत्रमत्स्यादीनामवतारत्वेनसर्वज्ञत्वसर्वशक्तिमत्त्वेऽपियथोपयोगमेवज्ञानक्रियाशक्त्याविष्करणम् कुमारनारदादिष्वाधिकारिकेषुयथोपयोगमंशकलावेशः कृष्णस्तुभगवान्साक्षान्नारायणएवआविर्भूतः सर्वशक्तित्वात् सर्वेषांप्रयोजनमाह इंद्रारयोदैत्यास्तैर्व्याकुलमुपद्रुतं लोकंमृडयंति सुखिनंकुर्वीति ॥ २८ ॥ एतत्कीर्तनफलमाहजन्मेति गुह्यमतिरहस्यंजन्म प्रयतःशुचिःसन्नुःखग्रामात्संसारात् ॥ २९ ॥ विमुच्यतइतियदुक्तंतत्रकथंदेहद्वयसंबंधेसतितद्विमुक्तिरित्याशंक्यदेहद्वयसंबंधस्यभगवन्मायोत्थाविद्याविलसितत्वादेतच्छ्रवणादिजनितविद्ययातन्निवृत्तिरूपपद्यतइत्याशयेनाह एतदितिपंचभिः अरूपस्यचिदेकरसस्यात्मनोजीवस्य एतत्स्थूलरूपशरीरं भगवतोयामाया तस्यागुणैर्महदादिरूपैर्विरचितम् क आत्मनि आत्मस्थानेशरीरं

ऋषयोमनवोदेवामनुपुत्रामहौजसः ॥ कलाःसर्वेहरेरेवसप्रजापतयस्तथा ॥ २७ ॥ एतेचांशकलाःपुंसःकृष्णस्तुभगवान्स्वयम् ॥ इंद्रारिव्याकुलंलोकंमृडयंतियुगेयुगे ॥ २८ ॥ जन्मगुह्यंभगवतोयएतत्प्रयतो नरः ॥ सायंप्रातर्गृणन्भक्त्यादुःखग्रामाद्विमुच्यते ॥ २९ ॥ एतद्रूपंभगवतोह्यरूपस्यचिदात्मनः ॥ मायागुणैर्विरचितंमहदादिभिरात्मनि ॥ ३० ॥ यथानभसिमेघौघोरेणुर्वापार्थिवोऽनिले ॥ एवंद्रष्टरिदृश्यत्वमारोपितमबुद्धिभिः ॥ ३१ ॥ अतःपरंयदव्यक्तमव्यूढगुणव्यूहितम् ॥ अदृष्टाश्रुतवस्तुत्वात्सजीवोयत्पुनर्भवः ॥ ३२ ॥

कृतमित्यर्थः ॥३०॥ कथमित्यपेक्षायांस्वरूपावरणेनतदध्यासतइतिसदृष्टांतमाह यथावाय्वाश्रितोमेघौघोनभसिआकाशे अबुद्धिभिरज्ञैरारोपितः यथावापार्थिवोरेणुः तद्रतंधूसरत्वादनिले एवंद्रष्टरिआत्मनिदृश्यत्वं दृश्यत्वादिधर्मकंशरीरमारोपितमित्यर्थः ॥३१॥ किंच अतःस्थूलाद्रूपात्परमन्यदपिरूपमारोपितमित्यनुषंगः कथंभूतंतत् यत्अव्यक्तंसूक्ष्मम् तत्रहेतुः अव्यूढगुणव्यूहितं व्यूहःकरचरणादिपरिणामः तथाअव्यूढाअपरिणतायेगुणाः तैर्व्यूहितंरचितम् आकारविशेषरहितत्वात् अव्यक्तमित्यर्थः एतदेवकुतस्तत्राह अदृष्टाश्रुतवस्तुत्वात् यच्चाकारविशेषवद्वस्तुतदस्मदादिवत् दृश्यते श्रूयतेवाइंद्रादिवत् इदंतुनतथा तर्हितस्यसत्वेकिंप्रमाणं तत्राह सजीवः जीवोपाधिः जीवोजीवेननिर्मुक्तोजीवोजीवंविहायेत्यादौजीवोपाधौलिङ्गदेहेजीवशब्दप्रयोगात् जीवोपाधितयाकल्प्यतइत्यर्थः ननुस्थूलमेवभोगायतनत्वाज्जीवस्योपाधिरस्तु किमन्यकल्पनयेत्यत आह यद्यस्मात्सूक्ष्मात् पुनर्भवः पुनःपुनर्जन्म उक्तांतिगत्यगतीनांतेनविनाऽसंभवादितिभावः ॥३२॥